

Asia: VN/20721/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuttavaa palkansaajan työssäoloehdon pidentämistä koskevasta muutoksesta? (TTL 5 luku)

Kuuloliitto ry pitää ehdotusta merkittävänä heikennyksenä vammaisten henkilöiden asemaan, eikä siksi kannata ehdotusta. Esityksessä ei tunnisteta riittävän hyvin niitä erilaisia lähtökohtia ja tilanteita, joita työttömyyttä kokevilla henkilöillä on. Esimerkiksi kuulovammaiset henkilöt kohtaavat syrjintää ja ennakkoluuloja työelämässä ja työllistymisessä, minkä vuoksi heidän ei ole yhtä helppoa työllistyä varsinkaan kokoaikaiseen tai pysyvään työsuhteeseen kuin vammattomien työnhakijoiden. Ylipäätään esitys ei tunnista työmarkkinoissa ja työsuhteissa viime vuosina tapahtuneita muutoksia. Yhä harvemmalla on mahdollisuus toistaiseksi voimassa olevaan, kokoaikaiseen työsuhteeseen. Yhä useamman työsuhde on ns. epätyypillinen, kuten määräaikainen, osa-aikainen tai freelancer - tyyppinen työ. Jos työssäoloehto pidennetään, tulisi samanaikaisesti vastaavasti pidentää tarkasteluajanjaksoa, jolta työssäoloehdon täyttymistä tarkastellaan.

Lausuttavaa palkansaajan työssäoloehdon kertymistä koskevista muutoksista? (TTL 5 luku ja asetusmuutokset)

-

Lausuttavaa ansiopäivärahan perusteena olevan palkan määrittelystä? (TTL 6 luku ja asetusmuutokset)

-

Lausuttavaa TTL 5 ja 6 luvun muutosten vaikutuksesta työttömyysetuuden maksamisen työvoimapolitiisiin edellytyksiin? (TTL 2 ja 2 a luku sekä 14 luvun 1 c §)

-

Lausuttavaa työttömyysetuuden sovittelun suojaosasta luopumisesta? (TTL 4 luku)

Kuuloliitto ei kannata työttömyysetuuden suojaosasta luopumista. Kuuloliitto korostaa edelleen, että kuulovammaiset kohtaavat syrjintää ja ennakkoluuloja työhönotossa, eikä heidän ole helppoa saada kokoaikatoitaa. Sen tähden olisi tärkeää, että heillä olisi mahdollisuus tarttua pienempiinkin keikkatoihin sen heikentämättä työttömyysetuutta.

Esimerkiksi nuorten kuulovammaisten ensimmäiset työt voivat olla hyvin lyhyitä, keikkaluonteisia töitä, joiden myötä tulevilla työkokemuksella on kuitenkin helpompi löytää mahdollisia pidempiä työsuhteita. Lisäksi Kuuloliitto korostaa, että esim. terveydenhuollossa on tällä hetkellä pulaa ammattilaisista ja suojaosasta luopuminen voi aiheuttaa sen, että terveydenhuollon tehtäviin ei enää löydy keikkalaisia paikkaamaan työvoimavajetta.

Esitys on vastoin hallituksen omia, hallitusohjelmaan kirjattuja tavoitteita, kuten vammaisten henkilöiden työllisyyden edistämistä ja työnteon kannattavuuden parantamista.

Lausuttavaa lapsikorotusten poistamisesta? (TTL 6 ja 7 luku)

Kuuloliitto ei kannata lapsikorotusten poistamista. Suomi on sitoutunut lapsiperheköyhyyden vähentämiseen ja työttömyysturvan lapsikorotusten poistaminen sotii tätä tavoitetta vastaan. Kuuloliitto korostaa, että kuulovammaisilla työllistyminen on valtaväestöä vaikeampaa syrjinnän ja ennakkoluulojen takia. Yhdenkään lapsen ei tule kokea köyhyyttä siitä syystä, että vanhemmalla on vamman takia vaikeuksia työllistyä.

Lausuttavaa omavastuuajan pidentämisestä? (TTL 5 ja 7 luku)

-

Lausuttavaa esityksen taloudellisista ja kansalaisvaikutuksista (ml. vaikutukset julkiseen talouteen, työllisyyteen ja kuntiin)?

Kuuloliitto näkee esityksessä monia perustavanlaatuisia heikennyksiä, jotka toteutuessaan vaikuttaisivat hyvin radikaalisti kuulovammaisten työttömien tilanteeseen. Esitys ei lainkaan tunnista vammaisten, kuten kuulovammaisten, työmarkkinoilla kohtaamia työllistymisen esteitä, kuten syrjintää ja ennakkoluuloja työhönotossa. Jos jo muutenkin heikommassa asemassa olevilta kuulovammaisilta työttömiltä leikataan vain etuuksia, mutta ei anneta mitään konkreettisia palveluja tai tukea työllistymiseen, heikentää se entisestään kuulovammaisten asemaa.

Lausuttavaa muista vaikutuksista (ml. vaikutukset viranomaisiin ja yrityksiin)? TE-hallinnon henkilöstöä edustavaa tahoa pyydetään arvioimaan vaikutuksia TE-hallinnon henkilöstöön ja sen tehtäviin, erityisesti TTL 14 luku 1 c §:n osalta.

Kuuloliitto näkee, että esitys toteutuessaan tulee lisäämään työttömyysturvaan liittyviä kannustinloukkuja sekä hallinnollista byrokratiaa, varsinkin yhdistettynä muihin hallituksen esittämiin sosiaaliturvan heikennyksiin, esimerkiksi asumistukeen.

Lausuttavaa siitä miten muutosten vaikutuksia voitaisiin seurata ja arvioida jälkikäteen?

Kuuloliitto näkee, että esitys tulisi sellaisenaan perua ja varata aikaa riittävälle ja laadukkaalle valmistelulle, joka sisältäisi laaja-alaiset vaikutusten arvioinnit eri ryhmien, kuten vammaisten näkökulmasta.

Lausuttavaa voimaantulosta ja siirtymäsäännöksestä?

-

Muuta lausuttavaa esityksestä?

Kuuloliitto esittää erittäin suuren huolensa lainvalmistelun kiireestä sekä hyvän kuulemiskäytännön vastaisesta kahden viikon lausuntoajasta. Viime aikoina on nähty useita riittävää lausumisaikaa (vähintään kuusi viikkoa) rikkovia lausuntokierroksia, mikä on säädösvalmistelun kuulemisoppaan vastaista ja erittäin huolestuttavaa demokratian, osallisuuden ja laadukkaan lainvalmistelun näkökulmasta. Kuuloliitto korostaa, että ihmisten arjen kannalta merkittävien lakimuutosten valmisteluun tulee varata riittävä aika, jotta niihin on mahdollista tehdä myös laadukkaat vaikutusten arvioinnit.

Kuuloliitto näkee, että esityksestä paistaa ymmärtämättömyys vammaisten, kuten kuulovammaisten, todellisia työelämätilanteita kohtaan. Esitys ei tunnista vammaisten kohtamaan syrjintää työmarkkinoilla esteeksi työllistymiseen. Työttömyysturvasta leikkaaminen voi uhata vammaisten jo muutenkin heikkoa toimeentuloa kohtuuttomasti, sekä heikentää tulevia työllistymismahdollisuuksia.

Horto Anniina
Kuuloliitto ry